

El mite de Sagunt

El teatre romà de Sagunt, igual com la resta de ruïnes que en millors o pitjors condicions encara es conserven a la ciutat, com ara el circ —avui dia pràcticament perdut—, el pont, l'aqüeducte, el temple de Diana, el castell o les muralles, han conferit a Sagunt una simbologia i un carisma especial que ha perdurat al llarg de la història. Privilegiada pel tractament rebut en els textos dels autors clàssics (Ciceró, Tit Livi, Marcial o Frontó) Sagunt va ser una ciutat important en la història antiga, cobdiciada per cartaginesos i romans fins al segle III aC.

En època ibèrica, va ser un centre econòmic destacat, cosa que demostren les encunyacions monetàries a nom d'Arse (nom primitiu de la ciutat) i en temps dels romans va continuar conservant la seua hegemonia a la zona. Això sí, fins a la fundació romana de València, al segle I aC.

Però sens cap dubte, hi ha un episodi que ha donat a Sagunt el caràcter de ciutat mítica: l'atac d'Anníbal a la ciutat, que suposà l'inici la segona guerra púnica (218-202 aC). Històricament, s'ha considerat que la presa de Sagunt per Anníbal va ser un esdeveniment decisiu per a la mobilització de l'exèrcit romà cap a Hispània, amb l'objectiu de frenar l'avanç dels cartaginesos, que havien superat la línia de l'Ebre, el límit de les àrees d'influència romana i cartaginesa.

Explica la història que, partint de Cartago Nova, amb un gran exèrcit (segons les cròniques de Livi, format per 150.000 homes), Anníbal atacà la ciutat, però la defensa eficaç dels saguntins l'obligà a establir un setge que va durar vuit mesos, de la primavera a la tardor del 219 aC. Al final del setge, i després d'un intent de pacte que no va reeixir, un grup de personatges de la

ciutat, desesperats, es llançaren al foc i es van produir escenes d'heroisme desesperat. Acabada la guerra, la ciutat fou reconstruïda, primer pels cartaginesos, i després del 212 (data de l'ocupació romana), pels romans.

Els problemes en la responsabilitat de l'origen del conflicte, la defensa aferrissada dels saguntins i la seua fidelitat a Roma donaren al setge un gran relleu en la història romana.

De fet, aquest és un dels capítols més famosos de la història antiga catalana i també el més ben documentat. I ha estat precisament aquest capítol el que ha

emple molt clar de la manipulació de la història.”

“En canvi —afegeix—, al segle XIX, la interpretació que es feia de Sagunt era ben diferent. Teodor Llorente, que s'identificava més amb els ibers que amb els romans, en la introducció que fa al llibre d'Antonio Chabret, *Sagunto. Su historia y sus monumentos*, exposa que els romans havien traït els ibers perquè havien deixat que els cartaginesos prengueren la ciutat. Llorente pensava que Roma havia estat ingrata amb els ibers que habitaven Sagunt.” “Això demostra —conclou Aranegui— que un fet

històric es pot interpretar de moltes maneres, segons les conveniències polítiques i segons les ideologies.”

En opinió de l'historiador Marc Ferri, “Sagunt va ser un instrument de propaganda romana. Tota la llegenda del sacrifici dels ibers va estar construïda per Roma per a justificar la seua entrada en la guerra contra els cartaginesos. D'ací es

va heretar tota la imatge del sacrifici de Sagunt, potenciada pels historiadors romans des d'un punt de vista propagandístic. El que passa és que aquesta llegenda ha sobreviscut al pas dels anys i encara durant el franquisme, en els llibres de text, Sagunt i Numància apareixien com les ciutats més representatives de la “*furia española*” i com a exemple de la resistència aferrissada dels espanyols contra els invasors.

Actualment, aquesta mitologia ha anat desdibuixant-se i ha quedat simplement en això, en un mite. Possiblement, perquè la llarga polèmica de la rehabilitació del teatre romà ha acaparat bona part de l'interès per la ciutat en els últims vint anys.

Vista de Sagunt segons un gravat del segle XVI del pintor belga Antonie van den Wijngaerde, que va recórrer Europa dibuixant els monuments més importants.

convertit Sagunt, amb el pas de la història, en una ciutat simbòlica. “Sagunt —explica la catedràtica d'Arqueologia Carmen Aranegui—, com també ha passat amb altres ciutats com Numància o San Marcial, s'ha interpretat tradicionalment com una ciutat que representa l'Espanya indòmita, victoriosa i heroica davant dels atacs de l'invasor”. Sobretot durant el franquisme, Sagunt va ser una ciutat on la unitat d'Espanya va trobar un model. “Però aquesta —continua l'arqueòloga— és una mistificació que no es recolza en la història, sinó en el sentimentalisme amb què es contemplen les ciutats històriques. Simplement forma part de la recerca de mites per a una història recent, de la necessitat d'aferrar-se a un tipus de mites i de trobar exemples que siguin antics. És un ex-